

ნაირა გალახვარიძე,
ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი,
საქართველოს შოთა რუსთაველის
თეატრისა და კინოს სახელმწიფო უნივერსიტეტის,
სახელოვნებო მეცნიერებების,
მედიისა და მენეჯმენტის ფაკულტეტის ასოცირებული
პროფესორი

ხელოვნების სისტემა გლობალურსა და ლოკალურს შორის

რეზიუმე

წარსულში სახელმწიფოთა კონკურენტუნარიანობის შეფასებისას მნიშვნელოვან კრიტერიუმად მიიჩნეოდა მისი ეკონომიკური და სამხედრო ძლიერება. ამჟამად, სწორედ კულტურისა და ხელოვნების განვითარების მაღალი დონე გახდა ის საზომი, რომლის შესაბამისადაც განისაზღვრება პრეტენდენტები მოწინავე ქვეყნების წოდებისათვის. ამერიკელი ეკონომისტი პიტერ დრუკერი¹ წინასწარმეტყველებდა, რომ ოცდამეერთე საუკუნეში კულტურული ინდუსტრია გახდებოდა ამა თუ იმ სახელმწიფოს წარმატების განსაზღვრის გადამწყვეტი ფაქტორი, სწორედაც რომ გამართლდა. საქართველომ ეკონომიკის გასაოცარი ზრდით შეძლო მიეღწია მნიშვნელოვანი პროგრესისათვის, კულტურისა და ხელოვნების ცნობადობის ამაღლებაში. იმის განხილვა, თუ როგორ ხორციელ-

დება და ვითარდება ჩვენს დროში ლოკალური და გლობალური დიალექტიკის კონტექსტში ხელოვნების სისტემა, რთულია და მეტად საინტერესო. მიზეზი საკმაოდ ნათელია: არსებული ინტერესი რეგიონების შეუცვლელი ნიშანია, რომლებიც ფლობენ უდავო მნიშვნელობას (როგორც თავიანთთვის, ისე მთელი მსოფლიოსთვის), ამიტომაც არ შეიძლება სრულად ჩათვალონ პროვინციად, მაგრამ, სამწუხაროდ, მეორე მხრივ, ინტერნაციონალურ პროცესებში არ თამაშობენ, არ ასრულებენ იმ განსაზღვრულ როლს, რომელზეც აცხადებენ პრეტენზიას.

21-ე საუკუნეში არტმენეჯმენტი, ასე ვთქვათ, შეეჯახა გარე გარემოს სწრაფ ცვლილებებს. მკაცრი რეალობის პირობებში ისეთი ახალი ტრენდების გამოვლენას, როგორებიცაა ინფორმატიზაცია, გლობალიზაცია, მოსახლეობის დაბერება, დაბადებათა შემცირე-

¹ Друкер, Менеджмент, с. 10.

ბა, მაღალკვალიფიციურ ქალთა შრომის გაფართოვება, ხელოვნების დაუშვებელი შეფუთვა მე-20 საუკუნის ისეთი პარადიგმებით, როგორებიცაა ინდუსტრიალიზაცია და პოპულარიზაცია. გარემოს ცვლილებები, შესაძლოა, კრიზისად წარმოესახოს იმ ადამიანებს, რომლებიც დაკავებულნი არიან ხელოვნებითა და მართვის ძველებური მეთოდებით, მაგრამ მათ, ვინც მიისწრაფიან სიახლეებისაკენ, ცვლილებები ახალ შესაძლებლობებს უხსნიან.

სქემატურად თუ წარმოვიდგინოთ, შესაძლოა ითქვას, რომ გლობალიზაცია თავის პირველ ათწლეულში წარდგა, როგორც ეკონომიკური და მან თავი წარმოაჩინა, როგორც საბაზრო ეკონომიკის ტოტალური გამარჯვება. ან უფრო გარკვევით რომ ვთქვათ, უპირველესად წარდგა, როგორც გლობალური ბაზარი. უპირველესად და უფრო თვალნათლივ ის გამოჩნდა ფინანსური ნაკადების გათავისუფლებისას, რომლებიც ნეოლიბერალური რეფორმების შედეგად თავისუფლად გადაადგილდებოდნენ მსოფლიოში. ფინანსურ ნაკადებთან ერთად ჩნდებოდა მიგრაციული ნაკადებიც - ადამიანებიც გაჰყვნენ ფულს. შედეგად, გლობალური ფინანსური ბაზრის კვალდაკვალ, წარმოიქმნა გლობალური შრომითი ბაზარი. მესამე ნიშანს - საქონლის თავისუფლად გადაადგილებას - მოჰყვა მეოთხე ნიშანიც - ინფორმაციული და კომუნიკაციური ნაკადების გა-

აქტიურება. იმისათვის, რომ იმართოს ეს მსოფლიო მეურნეობა, აუცილებელია მისი ინფორმაციული მიმოხილვა და ოპერატიული კავშირების დადგენა. ინტერნეტისა და ციფრული ტექნოლოგიების გამოგონება სწორედაც რომ დროულად მოხდა. რაც გასაკვირი არც არის, რადგანაც ტექნოლოგიური აღმოჩენები ხორციელდება არა იმდენად მაშინ, როცა ადამიანური გონება მზად არის მათ წარმოსაქმენლად, არამედ, როცა საზოგადოება მზად არის მათი მოხმარებისთვის (სარგებლობისთვის).

რეგიონის კულტურის პოლიტიკის ამოცანების გადაჭრისას შეტად პროდუქტიულ მიდგომას წარმოადგენს კულტურის გარემოს მთლიანი აღქმა. სხვადასხვა კულტურულმა პროექტმა აჩვენა, რომ რეგიონული დონე დღეს ყველაზე პერსპექტიულია თანამედროვე კულტურული პოლიტიკის დამუშავების კუთხით. სწორედ რეგიონულ დონეზე ყველაზე მარტივია განხორციელდეს კულტურის ორგანიზაციის მოდერნიზაცია, გადაილახოს საუწყებო მიდგომა, მოწესრიგდეს და დალაგდეს კავშირები კულტურულ ინსტიტუტებსა და არასახელმწიფო კულტურულ ინიციატივებს შორის, განვითარდეს კულტურის პროდუქტიული თანამშრომლობა სხვა სექტორებთან, მათ შორის, ბიზნესთან, შემუშავდეს სახელმწიფო კერძო პარტნიორობის პროგრამები, კულტურის სფეროში ინვესტიციური პროექტები და შეიქმნას პირო-

ბები შემოქმედებითი ინდუსტრიების განვითარებისათვის. ასეთი მიდგომით კულტურა ხდება კაპიტალი, რესურსი, რომელიც განაპირობებს რეგიონის კონკრეტულ

უპირატესობებს, მისი ეკონომიკური და სოციალური განვითარების მნიშვნელოვან მამოძრავებელ ძალას.

საკვანძო სიტყვები: სტრუქტურული მთლიანობა, კონკურენტუნარიანობა, ტრადიციული ხელოვნება, სახელმწიფო პოლიტიკა, გლობალური, ლოკალური, რეგიონის კულტურა.

კულტურა ფუნქციონირებს, როგორც ფასეულობათა ცოცხალი სისტემა, რომელსაც ადამიანი არეგულირებს. იგი მოიხმარს, ინახავს, ანაწილებს როგორც მატერიალურ, ისე სულიერი კულტურის პროდუქტებს და ამ პროცესში აყალიბებს საკუთარ თავს კულტურის სუბიექტად, სოციალურ არსებად.

კულტურის გენეზისი და განვითარება მიმდინარეობს ისე, როგორც ერთიანი პროცესი, წარსულის ფასეულობათა შენახვა-ათვისება, მათი გამდიდრება და გადაცემა, როგორც ამოსავალი მასალა მომავლის კულტურისათვის.

სტრუქტურული მთლიანობა იმაში ვლინდება, რომ კულტურული ფასეულობანი იერარქიულად ლაგდება. ერთ ნაწილს ცენტრალური და ფუნდამენტური ადგილი უჭირავს, მეორე ნაწილს – მეორეხარისხოვანი. ზოგ მათგანს ზოგადი და საყოველთაო მნიშვნელობა აქვს, ზოგს – ლოკალური და კონკრეტული. კულტურის მთლიანობა, რომელსაც ადამიანი ყოველდღიურ ცხოვრებაში ეხება – ესაა ადამიანის მატერიალური და სულიერი ცხოვრების, საერთოდ, მატერიალური და სულიერი კულტურის მთლიანობა, მათ შორის ზღვარი პირობითია.

კულტურის სინქრონული ჭრილი, განვითარების რომელიმე ეტაპზე, მთლიანად კაცობრიობის კულტურაში მიმდინარე პროცესებია. თუ დიაქრონული ჭრილი კულტურის „ისტორიოგრაფიაა“, სინქრონული ჭრილი მის „გეოგრაფიას“ წარმოადგენს.¹

წარსულში, სახელმწიფოთა კონკურენტუნარიანობის შეფასებისას, მნიშვნელოვან კრიტერიუმად ითვლებოდა მისი ეკონომიკური და სამხედრო ძლიერება. ამჟამად, სწორედ კულტურისა და

¹ კულტუროლოგია, 2001, გვ. 33-34.

ხელოვნების განვითარების მაღალი დონე გახდა ის საზომი, რომლის შესაბამისადაც განისაზღვრება პრეტენდენტები მოწინავე ქვეყნების წოდებისათვის. ამერიკელი ეკონომისტი პიტერ დრუკერი წინასწარმეტყველებდა, რომ ოცდამეერთე საუკუნეში კულტურული ინდუსტრია გახდება ამა თუ იმ სახელმწიფოს წარმატების განსაზღვრის გადამწყვეტი ფაქტორი. საქართველომ ეკონომიკის გასაოცარი ზრდით შეძლო მიეღწია მნიშვნელოვანი პროგრესისათვის, კულტურისა და ხელოვნების ცნობადობის ამაღლებაში.

ამასთან, ჯერ კიდევ მნიშვნელოვნად ბევრია გასაკეთებელი. ამდენად, სახელმწიფო პოლიტიკის მთავარ ამოცანას წარმოადგენს კულტურისა და ხელოვნების განვითარება. მრავალი მეცნიერი ხელოვნებას უწოდებს ციფრული ეპოქის ძირითად ინოვაციურ ფაქტორს, რომელიც ეფუძნება გრძნობათა აღქმას, ხელოვნებასა და ტექნიკას, ადამიანსა და მანქანას შორის.

არტმენეჯმენტი ხელოვნებისა და მენეჯმენტის გადაკვეთაა. ის წარმოიქმნა საშემსრულებო ხელოვნების - მუსიკალური, თეატრალური, საოპერო და საცეკვაო ბაზრის გამოჩენის პერიოდში. ამ ბაზრის ფორმირება ითვალისწინებდა და განაპირობებდა მრავალრიცხოვანი სამაყურებლო კლიენტურის შექმნას. მსგავსი მოთხოვნა ასევე შეიმჩნეოდა სახვითი ხელოვნების ბაზარზეც. ხელოვნების ნებისმიერ სფეროში კლიენტურის, მომხმარებლების შექმნა უცილობლად საჭიროებს მმართველობით საქმიანობას. პოსტულატი იმის შესახებ, რომ მენეჯმენტის მიზანს წარმოადგენს მომხმარებლების, კლიენტურის შექმნა ეკუთვნის, პიტერ დრუკერს. ხელოვნების უწყვეტი წარმოება და მომხმარებლამდე მიტანა, ასევე მმართველობითი საქმიანობის ორგანიზების სტაბილურობის არსებობის უზრუნველყოფა სასიცოცხლოდ აუცილებელია როგორც კომერციული, ასევე არაკომერციული ორგანიზაციებისათვის.

ტრადიციულად ხელოვნება ფოკუსირებული იყო ნაწარმოების წარმოებაზე, ესე იგი, შემოქმედებაზე. მენეჯმენტის დანერგვა ხელოვნებაში მიანიშნებდა ხელოვნების ნაწარმოებების მოხმარებასა და მომხმარებლამდე დისტრიბუციის პროცესში, მნიშვნელოვან მოვლენაზე და არა მარტო მათ მოხმარებაზე, ასევე წარსულთან შედარებისას, მნიშვნელოვნად გაიზარდა შექმნილი ხელოვნების ფასეულობები... არტმენეჯმენტის წარმატებული გამოყენება უშუა-

ლოდ აყალიბებს პირველად ფასეულობებს ჯერ კიდევ წარმოდგენის ჩვენების პროცესში, ხელოვნების ნაწარმოებებთან კონტაქტის ან მათი შექმნისას, ხოლო შემდეგ კი – სხვადასხვა არხით ქმნის მეორად ფასეულობებს. იმისათვის, რომ გავლილი იყოს ყველა ეტაპი – ხელოვნების ნაწარმოების ჩანაფიქრიდან, მის კლიენტამდე, მომხმარებელამდე მიტანამდე – აუცილებელია დიდი რაოდენობის თანამშრომელთა ჩართულობა, ეს კი განაპირობებს მრავალი ახალი სამუშაო ადგილის წარმოქმნას. ამით მას მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს ქვეყნის ეკონომიკური კეთილდღეობის ამაღლებაში, მძლავრი მულტიპლიკაციური ეფექტის წყალობით, რომელიც ნაყოფიერ ზემოქმედებას ახდენს ისეთ მომიჯნავე სფეროებზე, როგორებიცაა გამომცემლობა, ტურიზმი, სასტუმროებისა და რესტორნების ბიზნესი.

თუ განვიხილავთ მართო საშემსრულებო ხელოვნებას არტმენჯემენტის გამოყენების ერთ-ერთ ტიპურ სფეროდ, ვნახავთ, თუ რა მრავალ კომპონენტს მოიცავს მისი წარმოების პროცესი. ის საჭიროებს ისეთი განსხვავებული ელემენტების ორგანულ გაერთიანებას, როგორებიცაა სცენარი და პარტიტურა, მსახიობები ან მუსიკოსები, მომსახურე პერსონალი, სცენა და თეატრი, სხვადასხვა რეკვიზიტი და მრავალი სხვა. შემდეგ კი შექმნილი ნაწარმოების დისტრიბუცია, ან მისი საბოლოო მომხმარებელამდე, ან კლიენტამდე მიტანა, ასევე კომპლექსურად ზემოქმედებს და მოიცავს უამრავ ელემენტს. ამასთან, თითოეული მათგანი ზემოქმედებს ყველა დანარჩენზე რეგულირების, კომუნიკაციის, სოლიდარიზაციისა და გაერთიანების პროცესის გავლით. ეს პროცესი არტმენჯემენტის წინაშე მნიშვნელოვან ამოცანას აყენებს: რაც შეიძლება უფრო მასობრივი სამაყურებლო კლიენტურის შექმნა. ხელოვნებაში ნაყოფიერი მართვა არ შემოსაზღვრება ერთეულთა ნაწარმოებთა შექმნით, არამედ საბოლოო ანგარიშით ვრცელდება მთელ პროცესზე – იდეის ჩამოყალიბებიდან არტისტული ორგანიზაციების ზრდის უზრუნველყოფით, კლიენტების მიზიდვის ხარჯზე. მართვას, რომლის მიზანსაც არ წარმოადგენს საკმარისი კლიენტურის უზრუნველყოფა, არ შეიძლება ეწოდოს მენჯემენტი, არამედ დაიყვანება ჩვეულებრივ საქმიანობამდე. გამომდინარე აქედან, ხელოვნების აუცილებელი ეფექტიანობის მისაღწევად და მისი საბოლოოებრივი ფუნქციის რეალიზაციისათვის პირველხარისხიდან

მნიშვნელობას იძენს შემოქმედებითი და ნაწარმოების დისტრიბუციის პროცესში, საწარმოო ფაქტორების დაბალანსებული გაერთიანება, ასევე, საკმაოდ მრავალრიცხოვან კლიენტთა აუდიტორიის ფორმირება.

21-ე საუკუნეში არტმენეჯმენტი, ასე ვთქვათ, შეეჯახა გარესამყაროს სწრაფ ცვლილებებს. მკაცრი რეალობის პირობებში ისეთი ახალი ტრენდების გამოვლენას, როგორებიცაა ინფორმატიზაცია, გლობალიზაცია, მოსახლეობის დაბერება, შობადობის შემცირება, მაღალკვალიფიციურ ქალთა შრომის გაფართოება, ხელოვნების დაუშვებელი შეფუთვა მე-20 საუკუნის ისეთი პარადიგმებით, როგორებიცაა ინდუსტრიალიზაცია და პოპულარიზაცია. გარემოს ცვლილებები შესაძლოა კრიზისად წარმოესახოს იმ ადამიანებს, რომლებიც დაკავებულნი არიან ხელოვნებითა და მართვის ძველებური მეთოდებით, მაგრამ მათ, ვინც მიისწრაფიან სიახლეებისაკენ, ცვლილებები ახალ შესაძლებლობებს უხსნიან.

მოცემულ ნაშრომში არტმენეჯმენტის სხვადასხვა სტრატეგია და საშუალება დაფუძნებულია მე-20 საუკუნის მეორე ნახევრის გამოცდილებაზე, რომლის ხასიათი სრულიად განსხვავებულია მე-19 საუკუნის გამოცდილებისაგან. სამართლიანი იქნება მტკიცება, რომ 21-ე საუკუნის გამოცდილება მოითხოვს სრულიად განსხვავებულ სტრატეგიასა და ხერხებს. ამდენად, უნდა ვივარაუდოთ, რომ მიმდინარე ცვლილებები აღვიქვათ არა როგორც კრიზისი, არამედ როგორც შესაძლებლობები. გავხედეთ არტმენეჯერები, რომლებიც ცხოვრებაში ახორციელებენ ინოვაციებს.

ხელოვნების მოღვაწეები მსოფლიო ცვლილებების ფონზე რომ გადარჩნენ, უნდა შეიძინონ ბიზნესმენეჯერის აზროვნების სისტემა, ხოლო მეწარმეებმა კი თავი ხელოვნების მოღვაწეებად უნდა აღიქვან და თავიანთი სამუშაო უნდა ჩათვალონ ხელოვნებად.

ხელოვნებისა და ბიზნესის შეხვედრა, რომელიც უმაღლეს წერტილზე მდებარეობს - ხელოვნების მართვა და ხელოვნება მართვისათვის ერთ მთლიანობად შეერწყმება, როგორც ერთი მონეტის ორი მხარე. შემდგომში 21-ე საუკუნეში ხელოვნებისა და კულტურის მენეჯმენტმა თავის წინაშე მიზნად უნდა დაისახოს და განაპირობოს ის, რომ ხელოვნების არსი ბუნებრივი სახით ჩანერგილი იყოს საქმიანობის ყველა სახეში და ცოდნაში, რომელიც აყალიბებს საზოგადოებას.

იმის განხილვა, თუ როგორ ხორციელდება და ვითარდება ჩვენს დროში ლოკალური და გლობალური დიალექტიკის კონტექსტში ხელოვნების სისტრემა, რთულია და მეტად საინტერესო. მიზეზი საკმაოდ ნათელია: არსებული ინტერესი რეგიონების შეუცვლელი ნიშანია, რომლებიც ფლობენ უდავო მნიშვნელობას (როგორც თავიანთთვის, ისე მთელი მსოფლიოსთვის), ამიტომაც არ შეუძლიათ სრულად ჩათვალონ პროვინციად, მაგრამ, სამწუხაროდ, მეორე მხრივ, ინტერნაციონალურ პროცესებში არ თამაშობენ, არ ასრულებენ იმ როლს, რომელზეც პრეტენზიას აცხადებენ.

აქედან წამოიჭრება მრავალი კითხვა: ჩვენი ლოკალური სცენა როგორ შეესაბამება ინტერნაციონალურ მხატვრულ პროცესებს? დასავლური სამყარო რატომ იგნორირებს ქართულ ხელოვნებას? რა არის საჭირო, რომ მსოფლიო ხელოვნების ავტორიტეტულმა ფიგურებმა ჩვენ ყურადღება მოგვაპყრონ? ამ და სხვა მსგავს კითხვებზე პასუხების კუთხით, ესე იგი, ქართული სცენის იმ გადაულახავი იზოლირების მიზეზების ასახსნელად, ხშირად წამოყენებულია სხვადასხვა ვარიანტი, რომლებიც მოიცავენ კონსპირაციულ პასუხებს, თუ ვინ დგას ჩვენი ხელოვნების აღიარების გზაზე, როგორია მათი ინტერესები და რით უშლიან მათ ხელს ქართველი მხატვრები. პრობლემის გადაწყვეტა შეიძლება სწორი მარკეტინგული ან პიარ სტრატეგიების შემუშავებით, რომლებიც დაიყვანება იქამდე, თუ რა თანხა და რაში უნდა ჩაიდოს, რათა ქართული ხელოვნება გახდეს მსოფლიო მხატვრული სცენის ფაქტი. ყველაფერი ეს არაერთხელ გვსმენია მას შემდეგ, რაც საზოგადოებრივმა და კულტურულმა პროცესებმა გლობალური ხასიათი შეიძინა.

თავად ის ფაქტი, რომ გლობალურისა და ლოკალურის, ცენტრისა და პერიფერიების დიქტომია არსებობს, თანამედროვე მხატვრულ სამყაროში, ფაქტობრივად, თავსებადია და წარმოადგენს მისი პრინციპულად ახალი გეოპოლიტიკური სტატუსის ნიშანთვისებას. აქედან გამომდინარეობს, რომ დღეს არ არის იდეოლოგიური ალტერნატივები, შეუღწეველი ცნებების ნორმები. დღეს ხელოვნება ნამდვილად გლობალურ ფაქტორს წარმოადგენს: ერთი და იგივე მხატვრული ენა, ერთი და იგივე წარმოდგენა ხელოვნებაზე, მისი ჩვენების მეთოდები მსგავსია, რომელიც ამა თუ იმ ხარისხით არსებობს მსოფლიოს სხვადასხვა წერტილში. ხელოვნება დღეს ბევრს ნიშნავს. ბოლო პერიოდში თანამედროვე

ხელოვნების გავრცელების ენის ჩამოყალიბება მიმდინარეობდა თავბრუდამხვევი მისწრაფებითა და გარდუვალობით. ის იძლეოდა ნაყოფიერ შედეგებს, ადრე ერთობლივი მხატვრული პრაქტიკის უთანაბიარო ტერიტორიებზე. ამგვარად, გლობალიზაციის პროცესის დასაწყისში, გლობალურისა და ლოკალურის პრობლემა გახდა არა როგორც საკითხი თანამონაწილეობის, თანაბიარობის ან თანამედროვე ხელოვნებასთან უთანაბიარობისა, არამედ როგორც შემდეგი პრობლემა: ვინ განსაზღვრავს ამ ხელოვნების სტატუსს, ვის შეაფასებს მას? სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ეს საკითხი არამართო მხატვრული, არამედ პოლიტიკურიცაა.

წარმოდგენა მხატვრულ პროცესზე, როგორც მოვლენაზე, რომელიც გამოდის ლოკალური (რეგიონული ან თუნდაც ნაციონალური) საზღვრებიდან, ხელოვნებაში არ წარმოქმნილა 1990-იანი წლების გლობალიზაციიდან. თუ თავს ავარიდებთ მსოფლიო ხელოვნების ექსკურსს და შემოვიფარგლებით ახალი დროით, ნათელი გახდება, რომ თანამედროვეობამ, ერთი მხრივ, წარმოქმნა იდეა, ერსა და ეროვნულ სახელმწიფოებზე, ხოლო, მეორე მხრივ – ეროვნული სულის უმაღლეს გამოვლინებში დაინახა რაღაც არანაციონალური და უნივერსალური. აქედან წარმოიქმნება, ხორციელდება მე-19 საუკუნის ისეთი სახასიათო ინსტიტუცია, როგორიცაა მსოფლიო გამოფენები, აგრეთვე მათი მხატვრული ანალოგი – ვენეციის ბიენალე, პირველი ტრანსნაციონალური მხატვრული ინსტიტუცია.

ამასთან, მნიშვნელოვანია შევთანხმდეთ, რომ პოსტკომუნისტური დისკუსია არის მტკიცებულება, რომ ინტერნაციონალური სამყაროს ეპოქა დასრულდა, გლობალური სამყაროს ეპოქის შეცვლით. გლობალიზაცია ხომ მაშინ იწყება, როცა ჩაკეტილი ინტერნაციონალური საზოგადოებრივი და კულტურული მოდელები მსოფლიოში (სამყაროში) ამთავრებენ (ასრულებენ) თავიანთ სვლას. დღეს ყველა გრძნობს თანამონაწილეობას, დაკავშირებულობას მასთან და იწყებენ, თავიანთი უფლებებიდან გამონდინარე, მათ ორიგინალურ გამოყენებას. დღეს მთავარი პრობლემა არ დაიყვანება იქამდე, თუ რამდენად გამართლებულია მოთხოვნა ლოკალური მხატვრული პრაქტიკის თანამედროვეობაზე. დღეს საკითხი დგას ასე: ვინ განსაზღვრავს ამ ხელოვნების სტატუსს, ვინ შეაფასებს მას. გლობალიზაციის ერთ-ერთი ძირითადი თავისებუ-

რება ის არის, რომ კულტურული და მხატვრული საკითხები პოლიტიკური გახდა.

სქემატურად თუ წარმოვიდგენთ, შესაძლოა ითქვას, რომ გლობალიზაცია თავის პირველ ათწლეულში წარდგა, როგორც ეკონომიკური და მან თავის შესახებ განაცხადა, როგორც საბაზრო ეკონომიკის ტოტალურმა გამარჯვებამ. ან უფრო გარკვევით რომ ვთქვათ, უპირველესად წარმოდგა, როგორც გლობალური ბაზარი. უფრო თვალნათლივ მისი გამოჩენა წარმოჩინდა ფინანსური ნაკადების განთავისუფლებით, რომლებიც ნეოლიბერალური რეფორმების შედეგად თავისუფლად გადაადგილდებიან მსოფლიოში. ფინანსურ ნაკადებთან ერთად აქტიურდება მიგრაციული ნაკადებიც - ადამიანებიც გაჰყვნენ ფულს. შედეგად გლობალური ფინანსური ბაზრის კვალდაკვალ წარმოიქმნა გლობალური შრომითი ბაზარი. მესამე ნიშანს - საქონლის თავისუფლად გადაადგილებას - მოჰყვა მეოთხე ნიშანიც - ინფორმაციული და კომუნიკაციური ნაკადების გაინტენსიურება. იმისათვის, რომ იმართოს ეს მსოფლიო მეურნეობა, აუცილებელია მისი ინფორმაციული მიმოხილვა და ოპერატიული კავშირები. ინტერნეტისა და ციფრული ტექნოლოგიების გამოგონება სწორედაც რომ დროულად მოხდა. რაც გასაკვირიც არ არის, რადგანაც ტექნოლოგიური აღმოჩენები ხორციელდება არა იმდენად მაშინ, როცა ადამიანური გონება მზად არის მათ წარმოსაქმნელად, რამდენადაც მაშინ, როცა საზოგადოება მზად არის მათი მოხმარებისთვის (სარგებლობისთვის).

მიგრაციის გაინტენსიურება - ეს უფრო მნიშვნელოვანია უპირველესად პოსტკომუნისტური ქვეყნებიდან გამოსულთათვის. 1980-იანი წლების ბოლოდან საქართველოს მხატვრულმა გარემომ გადალახა განვლილი იზოლაცია და დაიწყო მსოფლიოში აქტიურად გადაადგილება. დასავლური ინსტიტუციები აქტიურად რთავდნენ აღმოსავლეთ ევროპის მხატვრებსა და კურატორებს თავინთ სამუშაოში. ამას მოითხოვდა გლობალიზებული მხატვრული და ინფორმაციული ბაზარი. აქედან გამომდინარე, საინტერესო კანონზომიერება ჩამოყალიბდა: რაც უფრო აქტიური ხდებოდა კონტაქტები ადამიანებს შორის, მით უფრო მოთხოვნადი გახდა კომუნიკაციური ტექნოლოგიების სრულყოფა. ინტერნეტის საშუალებით კომუნიკაცია ინტენსიური და დისტანციურია

კომუნიკაცია რაც უფრო ინტენსიური და დაშორებულია - ინტერნეტის დახმარებით, მით უფრო სტიმულირდება და უბიძგებს ადამიანებს პირადი ურთიერთობებისაკენ, ერთობლივი ფიზიკური თანადასწრებისაკენ. ამიტომ 1990-იანი წლების დასაწყისში მიმდინარეობდა ინტერნეტის აფეთქება, ადამიანებს შორის ინტელექტუალური ურთიერთობების სხვადასხვა ფორმის მიმართ. ამგვარად, მხატვრული და ინფორმაციული ბაზრები, აგრეთვე კომმუნიკაციური და ინტელექტუალურ შემეცნებითი პროცესები ააქტიურებდნენ ერთმანეთს და აღმოჩნდნენ დაკავშირებულები ერთ ჯაჭვში.

ამგვარად, დასკვნის სახით შესაძლოა ითქვას, რომ რეგიონის კულტურის პოლიტიკის ამოცანების გადაჭრისას მეტად პროდუქტიულ მიდგომას წარმოადგენს კულტურის გარემოს მთლიანი აღქმა. სხვადასხვა კულტურულმა პროექტმა აჩვენა, რომ რეგიონული დონე დღეს ყველაზე პერსპექტიულია თანამედროვე კულტურული პოლიტიკის დამუშავების კუთხით. სწორედ რეგიონულ დონეზე ყველაზე მარტივია განხორციელდეს კულტურის ორგანიზაციის მოდერნიზაცია, გადალახული იყოს საუწყებო მიდგომა, მოწესრიგდეს და დალაგდეს კავშირები კულტურულ ინსტიტუტებსა და არასახელმწიფო კულტურულ ინიციატივებს შორის, განვითარდეს კულტურის პროდუქტიული თანამშრომლობა სხვა სექტორებთან მათ შორის ბიზნესთან, შემუშავდეს სახელმწიფო კერძო პარტნიორობის პროგრამები, კულტურის სფეროში ინვესტიციური პროექტები და შეიქმნას პირობები შემოქმედებითი ინდუსტრიების განვითარებისათვის. ასეთი მიდგომით, კულტურა ხდება კაპიტალი, რესურსი, რომელიც განაპირობებს რეგიონის კონკრეტულ უპირატესობებს, მისი ეკონომიკური და სოციალური განვითარების მნიშვნელოვანი მამოძრავებელი.

ტერიტორიის განვითარების სტრატეგიულ პროგრამებში ჩამოყალიბებული მიზნების სიცხადე, გარკვეულობა, ახდენს პროგრამის ყველა სუბიექტის მოქმედების სტრუქტურირებას. ამიტომ შეიძლება ითქვას, რომ სტრატეგიული პროგრამა წარმოადგენს ტერიტორიის მენეჯმენტის არამარტო მთავარ განმსაზღვრელ ინსტრუმენტს, არამედ ის არის გარანტი, კულტურული გარემოს მთლიანობის „მფარველი“, კულტურული პროცესის ლოკალიზაციის მაჩვენებელი.

საქართველოში აქტიურად მიმდინარეობს საერთაშორისო ფესტივალებზე მონაწილეობის მხარდაჭერა მათ შორის, „ევროპალია საქართველო 2023-2024“, რომელიც 80-მდე ღონისძიებას მოიცავს ბელგიასა და ჰოლანდიაში; ვენეციის თანამედროვე ხელოვნების ბიენალესა და ვენეციის არქიტექტურის ბიენალეზე საქართველოს ეროვნული პავილიონით მონაწილეობა, ნიკო ფიროსმანის გამოფენების მომზადება და გამოფენა დანიაში, ვატიკანის საყდარში ანსამბლების - „ბასიანისა“ და „საპატრიარქოს სამების ტაძრის გუნდის“ კონცერტები და სხვა. მიმდინარეობს წარმატებული შემოქმედებითი ჯგუფების, ხელოვანთა (მათ შორის სტუდენტთა) საზღვარგარეთ განათლებისა და სხვადასხვა საერთაშორისო კონკურსსა თუ პროგრამაში მონაწილეობის გასტროლების ხელშეწყობა. ყოველივე ეს კი გლობალური ბაზრის პირდაპირი შედეგია.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- ნაირა გალახვარიძე, ევგენი ბარათაშვილი, ზურაბ ნასარაია „კულტურისა და ხელოვნების მენეჯმენტი“, თბ., 2025.
- კულტუროლოგია, ნაწილი პირველი, თბ., 2001.
- Мизиано В., Пять лекций о Кураторстве, М., 2014.

ART MANAGEMENT AND CULTURAL TOURISM

Naira Galakhvaruidze,

Doctor of Economic Sciences

Shota Rustaveli Theater and Georgia State Film University,
Art Faculty of Media and Management, Associate Professor

THE SYSTEM OF ART BETWEEN THE GLOBAL AND THE LOCAL

*Keywords: structural integrity, competitiveness, traditional art,
state policy, global, local, regional culture.*

Abstract

In the past, when assessing the competitiveness of states, an important criterion was considered to be their economic and military strength. Currently, it is precisely the high level of development of culture and art that has become the measure according to which contenders for the title of advanced countries are determined. American economist Peter Drucker predicted that in the twenty-first century, the cultural industry would become the decisive factor determining the success of a state, which was exactly what happened. Georgia, with its amazing economic growth, was able to achieve significant progress in raising the awareness of culture and art. Discussing how the art system is implemented and developed in our time in the context of local and global dialectics is difficult and very interesting. The reason is quite clear: the existing interest is an indispensable sign of regions that have undeniable significance (both for themselves and for the whole world), which is why they cannot be fully considered a province, but unfortunately, on the other hand, they do not play in international processes, do not fulfill the specific role that they would like to claim.

In the 21st century, art management, so to speak, has come into conflict with the rapid changes in the external environment. In the harsh reality of the emergence of new trends such as informatization, globalization, population aging, declining birth rates, the expan-

sion of highly qualified women's labor, and the inadmissible packaging of art with such paradigms of the 20th century as industrialization and popularization. Changes in the external environment may appear as a crisis to those who are engaged in art and management in the old way, but for those who strive for innovation, changes open up new opportunities.

If we imagine it schematically, it can be said that globalization appeared in its first decade as an economic one. It declared itself as the total victory of the market economy. Or, to put it more clearly, it appeared first as a global market. Its appearance was first and most clearly manifested with the liberation of financial flows, which, as a result of neoliberal reforms, freely moved around the world. Along with financial flows, migration flows also became interspecific - people also shared money. As a result, a global labor market emerged in the wake of the global financial market. The third sign - the free movement of goods - was followed by a fourth sign - the intensification of information and communication flows. In order for this world economy to be managed, its information overview and operational connections are necessary. The invention of the Internet and digital technologies happened just in time. Which is not surprising, since technological discoveries are realized not so much when the human mind is ready to create them, as when society is ready to consume them.

A more productive approach to solving the tasks of the region's cultural policy is the comprehensive commitment to the cultural environment. Various cultural projects have shown that the regional level is the most promising today in terms of developing a modern cultural policy. It is at the regional level that it is easiest to modernize the organization of culture, overcome the departmental approach, regulate and streamline relations between cultural institutions and non-state cultural initiatives, develop productive cooperation of culture with other sectors, including business, develop public-private partnership programs, investment projects in the field of culture, and create conditions for the development of creative industries. With such an approach, culture becomes capital, a resource that determines the specific advantages of a region, an important driver of its economic and social development.
